

Min have mit otium

af Søren Melkær

Min have - mit otium

- er skrevet af Søren Melkær i 1980

Søren Melkærs døtre Bodil, Birthe og Ellen har i 2017 udgivet materialet digitalt på websiden melkaer.dk.

© Familien Melkær 2017

MIN HAVE – MIT OTIUM

Det er et privilegium allerede i en ung alder at få egen have omkring eget hus, og i særdeleshed når det så bliver en beskåret at kunne forblive ved hjemmet til sine dages ende, og det synes at blive min gode lod. Jeg er nu 76. Det første træ, jeg fik plantet, var ret tilfældigt en almindelig dansk eg, den er nu hen imod et halvt hundred' år, ingen alder naturligvis for et egetræ, dog har den allerede et godt stykke op ad sin stamme de ærværdige furer i barken.

Mit oprindelige jordareal er flere gange beskåret ved udstykning til parcelhusgrunde, tilbage er 1400 kvadratmeter. Egetræet og flere andre af de først plantede træer står derfor nu i mine nærmeste naboers haver, men med det frie udsyn, jeg har til dem, kan jeg stadig glæde mig over dem, og uvilkårligt vil de i nogen grad medgå i omtalen her, thi den vil hovedsagelig blive om træer, der for mig er havens vigtigste element nu i mine otiumsår.

Jeg var ingenlunde særlig trækyndig, da jeg begyndte at dyrke min jord og plante, mit erhverv var blomster og grønsager, og det skulle selvsagt først og fremmest passes, men ved heldige omstændigheder blev jeg på et ret tidligt tidspunkt medlem af Dansk dendrologisk Forening, og gennem dennes virksomhed og lærerige ekskursioner vakte min interesse for sjældne træarter, der kunne egne sig for mindre haver, en lykkelig hobby. Dengang var udbuddet af sådanne endnu kun ringe i planteskolerne, men jeg tiltuskede mig efterhånden gode ting hos specialister og venlige dendrologer, dejlige træarter der nu står i midaldrende udvikling i min have. Det må også nævnes, at jeg tidligt var medlem af Østifternes Haveselskab; en gartner, der må tjene

Hjertetræ hos Ellen i Stenmagle

målene, når man står med spaden ude på jorden og skal plante. Flere gange opstod ad åre den pinlige situation, at der enten måtte flyttes eller fældes for at give plads for det mest værdifulde. En cembrafyg og et hjertetræ i tyveårsalderen har jeg måttet grave op og flytte længere frem i lyset, de overlevede, men det var en temmelig omstændelig operation. Mit valnøddetræ, en dejlig tyndskallet og frugtbar sort, plantede jeg kun fem meter fra husets gårdside, i dag er træets krondiameter mindst femten, og jeg må hente en del af mine nødder oppe i tagrenden. Heller ikke birken, der skulle

til livets ophold ved at dyrke urter og binde kranse, har i lige så høj grad som enhver anden haveejer behov for at møde inspiration i et godt haveselskab.

Som de fleste begyndere i havekunsten plantede jeg ofte for tæt. Forinden man planter, læser man måske om hvor stort og omfangsrigt det enkelte træ kan blive, men noget andet er at respektere

Birk og hjertetræer hos Bodil i Tølløse

værge det store sydvindue mod solen, fik den fornødne afstand. I dag skygger den meget mere end ønsket.

Læserne ville unægtelig kunne lære en del af mine fejltagelser, men jeg vil nu hellere fortælle om det, der lykkedes for mig. Ahornslægten har jeg haft megen glæde af, og det er en god slægt for mindre haver, hvis man vil være lidt plantesamler. Den har mange ret små arter, og de dygtige japanere har forædlet flere af disse til yndige dværgtræer. Jeg har syv forskellige af dem foruden den kinesiske art *acer griseum*. Disse asiatiske småtræer ejer en særpræget skønhed, deres løvværk er så forfinet, deres efterårsfarver så smukke og hektiske. Den nævnte *acer griseum* er særlig fremmedartet, dens løvfaldsfarve spiller både i gult, rødt og lilla og dens ma-

Ahorn hos Bodil i Tølløse

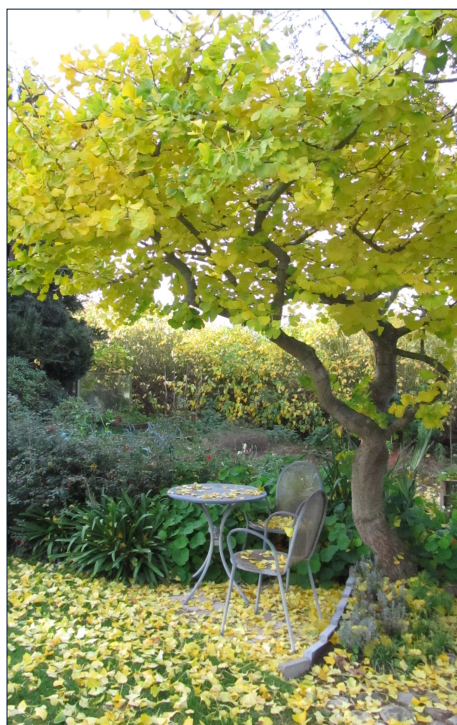
Acer griseum - bark og løv hos - Ellen

hognibrune bark afskaller i store papirtynde flager. Træet er fuldt hårdført, men vist desværre ikke at få i nogen dansk planteskole.

Lad mig også nævne og fremhæve visse andre træarter, der har kunnet rummes og trives i min have her på Midtsjælland på lermuld under gode læforhold. Af nåletræer: pseudotsuga Douglasii glauca og tsuga Mertensiana, den sidste også med

Duetræ (Davidia) hos Bodil

Tempeltræ (Ginkgo Biloba) hos Ellen

blågrønne nåle. Af løvtræer: Den kastanjebladede eg (quercus castaneifolia), sneklokketræet, troldhasselen og tempeltræet. Tre meget kraftigt voksende arter har jeg dog også plantet: En tyrkisk eg, et ægte tulipantræ og et duetræ (Davidia), men de er nu naboernes ejendom! Duetræet bar i fjor for første gang en hel sværm at sine hvide flagrende blomster, et herligt syn. Lireodendron tøver med sin blomstring.

Jeg har været glad for at dyrke min jord og handle med mennesker, men tiden kom, hvor man så hen til roligere år uden arbejdspress, og da skulle min have også være let at holde. En radikal forenkling var derfor nødvendig, så da otium nærmede sig, sløjfede jeg først staudebedet, beholdt kun nogle udsøgte kraftige arter, der kunne klare sig solitært i græsplænen, og senere overvandt jeg mig selv til ligeledes at nedlægge rosengruppen, som idelig krævede beskæring og sprøjtning og egentlig så ret kedelig ud hele vinterhalvåret; nu vokser der kun et par udsøgte sorter i urtehaven til afskæring. Sommerblomster blev indskrænket til to kummer på terrassen. Og det må siges, at hvad min have tabte i farver og mangfoldighed, synes jeg den vandt ved øget harmoni og ro; jeg var kommet mit ubevidste haveideal nærmere. Der er nu ikke meget rengøringsarbejde, der kalder. Hvor der ikke er græs eller fliser, har jeg under buske og træer ladet egnede bunddækkeplanter brede sig i tæt frodighed; på de mest skyggefulde steder asarum og vinca og den brogetbladede lamium; i mere lys den gulblomstrede

Asarum

Brogetbladet lamium

Waldsteinia

Rypelyng (Dryas)

waldsteinia og dryas. Plæneklipperen er blevet en behagelig spadseretur efter anskaffelsen af en god eldrevet klipper. Græsset gøder jeg af gode grunde kun sparsomt, og jeg synes ikke det gør så meget, at den kønne lille ærenpris breder sig somme steder. Efterårets løvrivning må man tage ad flere gange, hovedparten af løvet går til de store rhododendron.

Det giver ro i sindet at vide, at haven i sin nuværende tilstand ikke vil kunne gå i hurtigt forfald, ens helbred kan jo svinge og kvalificeret havehjælp er næsten umulig at opdrive. Havens vegetation, dens træer og buske med deres undervækst af bunddækkeplanterne, græsset med sine ærenpris og bellis er gået i en naturens ligevægt, næsten at ligne ved plantesamfundene på de gamle overdrev, hvor ploven aldrig kom. Ukrudtet finder kun få fristeder, to små plantearter er der dog, som spreder sig helt løst: den yndige chionodoxa, snepryden, der sår sig de utroligste steder, endog mellem fliserne, er såmænd velkommen overalt, med dens lyseblå blomstertæppe vågner havens forår på skønneste vis. Et gode er, at den nedvisner så ret ubemærket, det gør

erantis, den anden frugt-
bare forårsbebuder, ik-
ke, den hæmmer man
det man kan, f. eks. ved
at plukke dens frø. En
langt alvorligere krig
må der føres med de op-
skydende elmeplanter,
der jævnlgt viser sig,
hidbragt ved flyvende
”manna”; dem har jeg
respekt for, de skal
straks op med rode.
Hvor de får magten, er
en have fortabt.

I et hjørne af haven un-
der en småbladet ilex
har jeg et lille fredet
yndlingsbunddække af
fem forskellige cycla-
menarter, hvoraf neapo-
litanum alba er den fro-
digste. Den ældste plan-
te har en knold som en
stor håndflade og bærer
hver eftersommer hund-
redvis af blomster, og
omkring sig spreder den hele flokke af børn.

Snepryd (Chionodoxa)

Cyclamen - Neapolitanum Alba

Den lille coum med de fine tegninger i løvet kommer med sine

Cyclamen coum

røde blomster ved juletid, om ikke frosten forsinker den. Jo, haven har til enhver tid sine overraskelser, og en januardag kan man godt tage de første hamameliskviste med ind i stuevarmen, hvor de omgående vil røre på sig. Rhododendron præcox og andre arter af dens familie driver også villigt meget tidligt på året.

Rhododendrongruppens blomstring er forsommerens højdepunkt, som hvert år fejres med et lille garden-party. Jeg holder mest af de løvfældende rhododendronarter, både for deres farvers skyld, og fordi deres

Rhododendron præcox

åbne vækst tillader en herlig undervegetation af primula og meconopsis, som naturligvis kræver lidt pusleri, men ikke af det strenge. Af kraftige stedsegrønne rhododendronsorter har min nærmeste nabo og jeg dannet vort fælles havehegn, og det synes vi begge er en god ordening.

Efter forsommerfloret af rhododendron og de forskellige buske og træer går haven i sommerhvile, og selv tager man sig god tid fra den luneste havebænk, når vejret tillader at nyde haverummets stilhed. Liv er der dog alle vegne: at iagttage træernes former og livsyttringer, deres løvs mange grønne nuancer, koglernes fremvækst hos nåletræerne. Fuglene flyver til og fra deres reder, og det hænder, at fasaner spadserer over plænen, og egerne kommer gerne, når fyrrekoglerne modner.

I de yngre år var det spændende at søge syd på for at opleve det eksotiske, hvor landskab og haver var helt anderledes end herhjemme, som ældre erfarer man, at oplevelsen og rekreationen i

Meconopsis

egen have og i vort danske landskab bliver det man først søger og holder mest af.

- Skrivende stund er en vinterdag, hvor der ligger sne overalt, løvtræerne står der, smukke også i deres nøgenhed, de stedsegrønne luner nær huset for dyr og mennesker – ikke mindst ved vintertid er det træerne, der giver haven karakter.

Om få år kommer der vel yngre mennesker her efter mig, og de har nok andre tanker om have. De ønsker sikkert mange flere blomster – men dem kan de fremdyrke på et eneste år, medens træernes opvækst, dannelsen af haverummet, som det passer mig bedst i min situation, har taget de mande år.

Og egetræet kan blive vidne til mange generationers færdens under sig – om man lader det stå.

Tølløse, januar 1980

Søren Melkær

Melkær i haven i Tølløse - ved Gingko-træet

Ahorn i Bodils have i Tølløse

**Agapanthus
hos Ellen**

**Hjertetræ
hos Ellen**

**Duetræ med frø-
stande og duetræ-
frugt hos Bodil**

